

*Válka v Bosně a Hercegovině

Tomáš Šmíd, PhD.

* Mapa Bosny a Hercegoviny

- * Od 6. 7. století osídlují hraniční území Západo- a Východořímské říše slovanské kmeny;
- * 1054 velké schizma - hranice mezi západní a východní církví prochází opět Bosnou na řece Drině
- * Slovanské kmeny na vých se stávají pravoslavnými a na západ katolickými křesťany
- * V 15. století ovládají oblast Turci => islamizace velké části obyvatelstva

* Historické příčiny I.

- * Od 17. století postupný úpadek osmanské říše, Bosna se stává zónou válek mezi Osmany a Habsburky
- * 1878 - Habsburská říše (Rakousko-Uhersko na základě rozhodnutí berlínského kongresu obsazuje území BiH)
- * Nacionalizace místních katolíků a pravoslavných, impulsy ze Záhřebu, resp. Bělehradu
- * Jihoslovanské národy vytvářeny vesměs dle náboženství, nikoli jazyka
- * Vídeňský pokus o vytvoření společné bosňácké identity

* Historické příčiny II.

- * Táborově strukturovaná společnost podle nacionálních afiliací (katoličtí Chorvaté, pravoslavní Srbové a muslimští bosenští Muslimové)
- * 1914 - začátek První světové války a konec rakouské nadvlády nad BiH
- * Od roku 1918 součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, dominance Srbů
- * 1929 přejmenování na Jugoslávii
- * Srbové Muslimy považovali za islamizované Srby, Chorvaté za islamizované Chorvaty, svébytnost neuznávána

* Historické příčiny III.

- * 1939 rozdělení BiH mezi Srby a Chorvaty na základě dohody Cvetković/Maček (Sporazum)
- * Žádné ohledy na bosenské Muslimy (např. okres s 80% Muslimů, 15% Srbů a 5% Chorvatů připadl Srbsku)
- * 1941 - okupace Jugoslávie nacisty a vytvoření pronacistického ustašovského Nezávislého státu Chorvatsko
- * BiH se stává součástí NDH
- * Brutální pronásledování Srbů a Židů

* Historické příčiny IV.

- * Srbský nacionalistický odboj (četnici) versus komunistický internacionalistický (partizani)
- * V BiH na pozadí Druhé světové války mezinárodní občanská válka - přes 300 000 obětí
- * Vítězí komunisté, v čele Josip Broz - Tito
- * Komunistická Jugoslávie - BiH se stává federativní republikou
- * povýšení statusu bosenských Muslimů v 60. letech
- * Od změny ústavy v roce 1974 Muslimové šestým konstitutivním národem (po Srbech, Chorvatech, Slovincích)

* Historické příčiny V.

***Josip Broz - Tito**

- * 1980 - smrt Josipa Broze - Tita
- * Znovuzrození nacionalismů
- * Srbsko - Slobodan Milošević, Chorvatsko - Franjo Tuđman,
- * BiH - muslimský předák Alija Izetbegović, bosensko-srbský Vojislav Šešelj
- * 1986 - Memorandum Srbské akademie věd a umění s požadavkem na sjednocení srbského etnického prostoru v jednu administrativní jednotku
- * 1989 - 600 let výročí bitvy na Kosově poli - další vzednutí srbského nacionalismu
- * 1990 - povolení nekomunistických politických stran - v BiH obnovení táborové společnosti

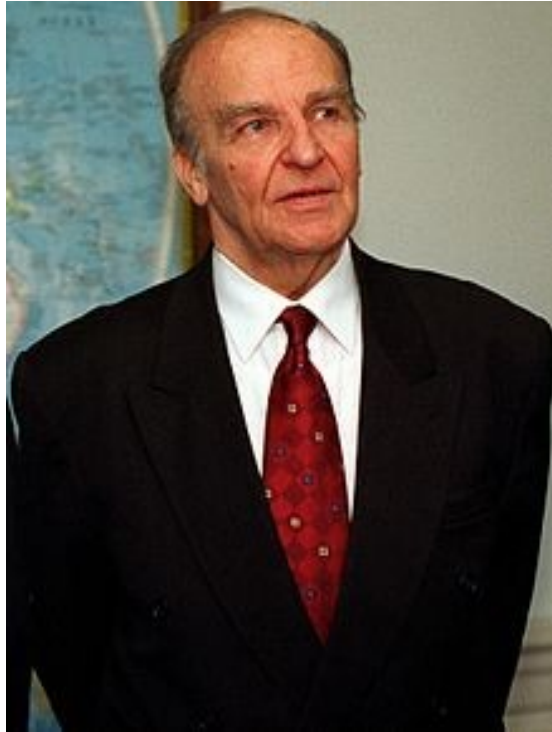
* Bezprostřední příčiny I.

***Franjo Tudjman**

- * Muslimská Strana demokratické akce (SDA) v čele s Izetbegovićem, Srbská demokratická strana (SDS) v čele s Radovanem Karadžićem a teritoriální pobočka chorvatského HDZ v čele Tudjmanem
- * 18. listopadu 1990 volby - vítězí nacionalistické strany - volební podpora vesměs kopíruje procentní podíly v populaci
- * Uzavření koalice a kolektivní hlava státu - Předsednictvo BiH (předsedou Muslim Izetbegović, premiérem Chorvat Jure Pelivan a předsedou parlamentu Srb Momčilo Krajišnik)
- * Koalice nejednotná - SDS nechce nezávislost BiH, další dvě ano

* Bezprostřední příčiny II.

* **Alija Izetbegović**

- * 1991 - rozpad Jugoslávie, BiH odmítá zůstat v takové Jugoslávii, kde nebude Chorvatsko
- * Následný separatismus bosenských Srbů - srbské autonomní oblasti (SAO)
- * Bosenští Srbové se v referendu vyslovují pro setrvání v Jugoslávii
- * Protipól SAO - Chorvatské společenství Herceg Bosna
- * Následně na jaře 1992 referendum o nezávislosti BiH
- * Napjatá atmosféra (= existence řady polovojenských skupin
- * Muslimská Vlastenecká liga - její představitel Ramiz Delalić zavraždil druhý den referenda v Sarajevu srbské svatebčany

* Bezprostřední příčiny III.

- * 6. dubna 1992 uznává EU nezávislost BiH
- * SAO se v reakci slučují do jedné entity - Republiky srbské v BiH
- * Střety Vlastenecké ligy a Teritoriální obrany s Jugoslávskou lidovou armádou, která vystupovala z prosrbských pozic
- * Následně vytvořena z VL a TO armáda Bosny a Hercegoviny (ARBiH)
- * Na srbské straně Vojska Republiky srbské (VRS) v čele s generálem Ratko Mladićem
- * V květnu 1992 VRS obkličují Sarajevo

* Průběh konfliktu I.

- * Bojují hlavně Srbové s Muslimy a občas Chorvaty, ti tvoří Chorvatskou radu obrany (HVO)
- * Vojenská iniciativa na straně Srbů, poraženi jen v Mostaru muslimsko-chorvatskými silami
- * Etnické čistky probíhají hlavně ve východní Bosně
- * OSN vysílá do oblasti jednotky UNPROFOR
- * Na konci roku 1992 ovládají VRS dvě třetiny BiH
- * V některých oblastech muslimské enklávy, např. Srebrenica, Žepa
- * Srebrenica a další enklávy následně vyhlášeny bezpečnostními zónami pod ochranou jednotek UNPROFOR

* Průběh konfliktu II.

* **Ratko Mladić**

- * 1993 - zvýšení napětí mezi ARBiH a HVO, HVO v některých místech dokonce spolupracuje s VRS
- * Rozpory i uvnitř muslimského tábora - Izetbegović versus Fikret Abdić, Abdić následně navazuje spolupráci s VRS
- * Neposlušní velitelé ARBiH (Delalić, Topalović) - terorizují Srby v Sarajevu
- * 1994 - Tudjman posílá do BiH na pomoc HVO chorvatskou pravidelnou armádu
- * Riziko sankcí odvráceno díky americké nabídce spojit se s Muslimy
- * V březnu 1994 vytvořena muslimsko-chorvatská Federace BiH
- * Květen 1995 - neúspěšný pokus o prolomení blokády Sarajeva

* Průběh konfliktu III.

* **Ramiz Delalić**

- * Červenec 1995 - Mladić obsazuje bezpečnou zónu Srebrenici a vraždí tisíce muslimských mužů a mladíků
- * Následně obsazena i další bezpečná zóna Žepa
- * Následně probíhá chorvatská operace Bouře (Oluja) v rámci srbsko- chorvatské války, Republika Srbská Krajina padá, v BiH desítky tisíc chorvatských Srbů
- * Následně spojenecké bombardování a chorvatsko-muslimská ofenzíva
- * Pak ji Američané zastavují a v říjnu 1995 vstupuje v platnost příměří

* Průběh konfliktu IV.

*Srbská Krajina

- * 1993 Vance-Owenův plán - kantonizace BiH, odmítají Srbové, protože neodpovídá realitě na bojišti - rozpor v srbském táboře - Milošević jej podporoval, vůdce bosenských Srbů Karadžić nikoli
- * Následně Vance- Stoltenbergův plán - unie národních republik - odmítli Muslimové z obavy z rozpadu
- * Daytonska mírová dohoda - listopad 1995 - 51% Federace BiH a 49% Republika Srbská - vlastní státní orgány, ale jedna ústava
- * Bosenští Srbové nepřiliš spokojeni, ale šel proti nim i Milošević, kterému šlo hlavně o zrušení sankcí
- * Podepsána 21. listopadu 1995
- * Kolem 100 000 mrtvých - 75% Muslimů, 20% Srbů a 5% Chorvatů

* Řešení konfliktu

***Slobodan Milošević**